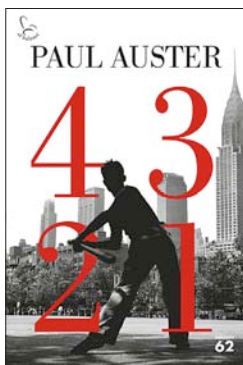

literatura
ÀLEX MILIAN

Paul Auster signa una novel·la riu amb quatre desembocadures: les quatre vides que hauria pogut tenir el protagonista, Archie Ferguson, en funció del diferent curs que pren un fet concret de la seva infància.

El triomf de l'Austeritat

4 3 2 1

PAUL AUSTRER

Trad. d'Albert Nolla

Edicions 62
Barcelona, 2017
900 pàgines

4^{3 2 1} aplega les quatre vides de l'Archie Ferguson, un noi jueu nascut a Newark (EUA) l'any 1943 al si d'una família jueva de l'est d'Europa. L'autor imagina quatre escenaris diferents segons com s'acaba resolent un conflicte familiar durant la infantesa del protagonista. A partir d'aquí, Auster traça quatre trajectòries vitals per al petit, adolescent i jove Archie Ferguson. La seua vida es contextualitza constantment dins de la història política, social i esportiva dels Estats Units —i, més concretament, Nova Jersey i Nova York—: la presa de possessió de Kennedy, el seu assassinat a Dallas, el discurs del “Tinc un somni” de Martin Luther King o la lliga de beisbol que van guanyar els Giants.

El primer capítol explica la història comuna de tots els Archies Ferguson, les arrels familiars des que el seu avi, Reznikoff, nascut a Minsk (Bielorússia) va arribar al control d'immigració de l'illa d'Ellis. Un company de vaixell li havia aconsellat que substituís Reznikoff per un cognom més americà, com ara Rockefeller, però en el moment de la veritat el pla se'n va anar en orris i va respondre *Ikh hob fargessen!* ('Me n'he oblidat'), de la qual cosa el funcionari va inferir el nom, tan nord-americà o més, d'Ichabod Ferguson.

Aquest és el capítol 1.0, les arrels. La resta de capítols acabaran sempre

amb .1, .2, .3 o .4 en funció de la història d'Archie Ferguson que se segueixi. Fins al capítol 7 per a algunes de les històries —ja que unes altres, simplement, acaben abans. Aquesta numeració permet la lectura de dues maneres. Lògicament, després de l'1.0 es pot seguir l'ordre del llibre (1.1, 1.2, 1.3., 1.4, 2.1, 2.2 etc.) però també es podria optar per llegir una línia sencera i passar de l'1.1 al 2.1 i després al 3.1, 4.1, 5.1, 6.1 i 7.1 per després seguir les línies .2, .3 i .4.

L'avantatge de seguir l'ordre marcat és deixar-se reubicar per l'autor i admirar les eines que fa servir Paul Auster per orientar-nos sense que ens n'adonem. Hi ha el perill de viure unes 600 pàgines en certa confusió però també el consol de deixar-se bressolar per la màgia narrativa d'Auster.

És cert que aquest autor no té l'humor envejable de John Steinbeck ni la imaginació de Mark Twain ni l'estil de Hemingway ni la complexitat de William Faulkner. Però sí el coratge de tots quatre a l'hora d'autoimposar-se nous reptes. Auster es va guanyar el prestigi amb la *Trilogia de Nova York* i s'havia consolidat com una de les principals veus de literatura nord-americana del segle XX amb *Leviatan*, *Invisible*, *Sunset Park* i d'altres títols posteriors. La seua valentia a l'hora d'assumir una obra tan ambiciosa i arriscada com *4 3 2 1*, que demana un doble esforç perquè innova

teatre

Francesc Foguet, en l'Apologia de l'espectador' demana aplaudiments o crits

cinema

Esteve Plantada diu que l'última pel·lícula de Sofia Coppola, 'La seducció', és fallida

televisió

Toni de la Torre analitza la setena temporada de 'Game of thrones', "la més espectacular".

l'estructura i exigeix una rigorosa constància en l'estil, és heroica.

A més, Auster demostra una altra vegada, una habilitat extrema per als més petits detalls, per crear uns personatges i un món de versemblança inqüestionable que s'enriqueix amb fites politico-socials que ubiquen mentalment el lector.

La notícia que ha precedit l'edició de *4 3 2 1* ha estat que Auster pretenia, amb ella, escriure la "gran novel·la americana", una fita que periòdicament semblen voler assolir els autors de la seva generació —i posteriors. És improbable que cap d'ells pugui escriure aquesta "gran novel·la americana", per la mateixa indefinició del terme —mai no se sap ben bé què vol dir ni quin ha de ser el seu abast— i perquè possiblement ja està escrita: Hemingway ja va dir que tota la narrativa nord-americana procedia del *Huckleberry Finn* de Twain.

Autobiografies i 'alter egos'

Des del primer capítol, les coincidències biogràfiques entre Paul Auster i Archie Ferguson són evidents: tots dos vénen d'una família jueva de l'est d'Europa, tots dos neixen a l'estat de Nova Jersey el 1947 i creixen a Nova York; tots dos tenen un precoç interès per la literatura; tots dos viuen una infància molt propera a la mare, amb un pare sovint absent. El que Auster demostra, més que en qualsevol altra obra, és que la seva biografia i la dels seus protagonistes poden tenir trets en comú però ell té prou imaginació i geni per desenvolupar vides paral·leles totalment independents: en aquest cas més que mai perquè Auster genera quatre vides diferents a partir d'un tronc comú. Podria ser també que *4 3 2 1* li donés més oportunitats que cap altra novel·la per autoretratar-se sense que sigui evident.

Si és força difícil identificar els detalls biogràfics d'Auster en una història d'aquestes dimensions, és més fàcil extreure les lliçons literàries i estètiques de l'autor. Al llarg de tot el llibre, →

CARLES MERCADER

Auster descriu amb detall les preferències literàries, cinematogràfiques i musicals —Pau Casals surt més d'una vegada— del/s seu/s personatge/s

→ Auster aprofita per fer una guia de lectura, fins i tot des de la més tendra infància, mitjançant el personatge de la Tia Mildred, que “escollia amb molta cura” les novetats per a la biblioteca d'en Ferguson: “Contes per començar, els germans Grimm i els llibres acolorits recopilats per l’Scotsman Lang, després les novel·les meravelloses i fantàstiques de Lewis Carroll, de George MacDonald i d’E. Nesbit, seguides de les versions dels mites grecs i romans escrites per Bulfinch, una versió infantil de *L’Odissea*, *La teranyina de Carlota*, un llibre basat en *Les mil i una nits* que

es titulava *Els set viatges de Sindbad*, i, uns quants mesos més tard, una selecció de sis-centes pàgines de totes *Les mil i una nits*, i l’any següent, *Dr. Jeckyll i Mr. Hyde*, relats d’horror i de misteri de Poe, *El príncep i el vagabund*, *Cançó de Nadal*, *Tom Sawyer* i *Estudi en escarlata*”.

I sovint encara va més enllà i fa d’influencer en la música: “La tia Mildred (...) va guiar en Ferguson per diferents fases, sabent que Louis Armstrong havia d’anar abans que Charlie Parker, que havia d’anar abans que Miles Davis; que Txaikovski, Ravel i Gershwin havien de precedir Beethoven, Mozart i

Bach, que els Weavers s’havien d’escoltar abans que Lead Belly, que Ella Fitzgerald cantant Cole Porter era un primer pas necessari abans de passar a Billie Holliday cantant *Strange Fruit*”. Un altre dels favorits de Ferguson serà Bach i, entre diversos enregistraments, “el Bach de Pau Casals, que incloïa interminables interpretacions de les sis suites per a violoncel sol”. El violoncel·lista català surt citat més vegades com a exemple d’interpretat perfeccionista.

En altres casos és el mateix protagonista qui fa teoria literària. Un dels Archies Ferguson escriu a un amic després de llegir *La metamorfosi* de Kafka, *El vigilant del camp de sègol* de J. D. Salinger i el *Càndid* de Voltaire: “Ara que els he acabat tots, el que em sorprèn és que tots tres són molt diferents. Tots tres estan escrits a la seva manera, i tots tres són molt bons, i això vol dir que no hi ha una sola manera d’escriure un bon llibre. L’any passat, el senyor Dempsey no va parar de dir-nos que hi ha una manera correcta i una manera incorrecta, ¿te’n recordes? Potser amb les matemàtiques i les ciències és així, però amb els llibres no. Els fas a la teva manera, i si la teva manera és correcta, pots escriure un bon llibre. El més interessant és que no sabria dir quin m’ha agradat més. Sembla que hauria de saber-ho, però no. Tots tres m’han encantat. Cosa que vol dir, suposo, que qualsevol manera és la manera correcta”.

Auster inventa una nova forma d’explicar una història perquè sigui més d’una història i més que una història. Si el seu objectiu era, com s’ha dit, escriure la gran novel·la americana o això ha estat simplement una maniobra de màrqueting tant se val. Auster ha retratat les formes de viure, de pensar, d’estimar i de morir de la seva generació en una forquilla espaciotemporal situada al voltant de Nova York entre el 1950 i 1970. I ho fa amb sobrietat i contenció, sense escarafalls ni trucs, i amb un domini del llenguatge i els ritmes narratius. El resultat es una joia que cal llegir i conservar perquè admet relectures totals o parcials en, com a mínim, quatre direccions diferents.

ABRAHAM CARREIRO MATIES SEGURA

JOELIKI
LES AVENTURES D'UN COBERPIRATA

34

JOELIKI
de MATIES SEGURA i ABRAHAM CARREIRO

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com